

במילים אחרות « אריאל שנבל

“בנים תמיד מתחילים לדבר מאוחר יותר מבנות” - ככה מנסים כולם להרגיע אותנו // אנחנו מצדנו ממש לא לחוצים // אז למה יונתן ישן עם מילון אבן-שושן במקום כרית? רק כי זה יותר בריא

← כאשר אֵלָה הייתה בת שנה, פתחנו קובץ וורד שכלל את אוצר המילים שלה. היו בו 36 מילים. חלקן היה זקוק לצופן פענוח מורכב מתוצרת 8200: דו היה אבוקדו, דע־דע היה ברווז, בו־בו־בו היה דובי, ונאם (יש להגות במבטא הונגרי מושלם) הייתה דרישה חדי־משמעית למים. מצד שני, היו לא מעט מילים שהקטנה הגתה בגיל שנה ללא כחל ושרק: אמא, אבא, דג, אין, אש, כיסא, בובה. כשאני מסתכל על רצף המילים האלה, האקראי לכאורה, אני מתחיל להבין מדוע היא ידעה לבטא אותן דווקא כל כך טוב. זה היה הפסקול של אחר הצהריים ממוצע בביתנו באותה תקופה: אמא תכין לך אוכל. אבא תכין לך אוכל. תגידי, נשאר דג משבת? אין, גמרת הכול. טוב בואי כבר נושיב אותה על הכיסא שתאכל. לילה טוב, בובה.

יונתן חוגג בימים אלה שנה וחודשיים. הוא באמת פעוט מקסים. מחייך בלי סוף, מעריץ את אחותו הגדולה, ובעיקר מטפח מוניטין מפוקפקים למדי של בריון שכונתי, מוניטין שנוצרים משילוב בין שובבות מפותחת לאיננות פיזית מוכחת. בכל מה שקשור לתקשורת מילולית, לעומת זאת, הוא לא בדיוק מזהה בינתיים צורך דחוף מדי בפיתוח והעשרה. יש לו אמנם כמה מילים באוצר האישי שלו, אבל בצעד אסטרטגי מבריק שאני שוקל לאמץ בעצמי, יונתן החליט שמילה אחת יכולה לשמש בלי שום בעיה לכמה וכמה (וכמה וכמה) מובנים. אֵמָא זה אמא, אבא, אלה אחותו, אמבטיה, מים ועוד שלל אלמנטים דוממים וחיים המצויים בבית. האמביוולנטיות הזו, מתברר, לא תמיד רעה ליהודים. כשהוא פונה אליי בבקשת אֵמָא שכזו בדיוק כשאני מתיישב על הספה, אני קורא לאמא

שלו ואומר לה שיונתן מחפש אותה. היא, בתגובה, תגיד שהוא בכלל התכוון לפשטידת התרד שנמצאת במקרר, ושאני יותר ממוזמן לגשת ולחמם לו אותה.

המילה ווּוּוּוּוּ משמשת את הילד לתיאור כל חיה אפשרית - מפיל אפריקני ועד יבחושן ואדיות מצוי. בכך הצליח יונתן להחזיר את העולם שנים רבות אחורה, רגע לפני שאדם הראשון נקרא לתת שמות לכל חיה. אם תבדוק היטב תגלו באחד המדרשים כי עד לאותו רגע מכונן נקראו כל החיות ווּוּוּוּוּ. התפתחות מדאיגה בקשר למילה זו נרשמה בראש השנה, כשיונתן ראה בבית סבו וסבתו תמונה של הרבי מליובאוויטש. אחרי כמה שניות של התלבטות, זכתה אף היא להיקרא באותו השם.

מבחינה פיזית, כנרמז לעיל, יונתן מפותח כדבעי ואף עושה בפזיזות זו כמעט ככל העולה על רוחו. אלה, בת שנתיים ועשרה חודשים, כבר יודעת שלא כדאי לה להתעסק איתו ולנסות, נניח, לדחוף אותו כדי שיפול. קודם כל כי הוא לא ייפול. הילד יציב, איתן, ומתקרב למשקלה במהירות מסחררת. שנית, היא יודעת שהוא יודע להחזיר. להערכתנו, יש לה עוד חודשים ספורים בלבד להתענג על דחיפות מסוג זה עד שהשאלה מי יותר חזק תוכרע בקלות לטובתו. בנים תמיד מתחילים לדבר מאוחר יותר מבנות, מנסים

איור: גונן מתתוק

מגוחכים ופאתטיים? יכול להיות שאלה ויונתן באים לומר לנו, בדרכם, שאנחנו חלק מחברה מערבית ליברלית חסרת סיכוי, שמנסה לכפות על העולם שינויים שלא באמת מחזיקים מים? בהחלט יכול להיות שאני קצת מרחיק לכת בהטלת כל כובד המגדר על שני ילדים קטנים וחמודים שבסך הכול אומרים לנו - זו בעזרת אוצר מילים בלתי נדלה וזה באמצעות המילה אֵמָא - תנו לגדול בשקט. סביר הרי להניח כי בעוד שנה מעכשיו, יונתן כבר ידבר פחות או יותר שוטף ואלה תלמד ממנו להשתמש קצת יותר בנחת ורועה. ועדיין, כשאני לוקח את יונתן מהגן ושואל את הגננת איך היה היום, והיא עונה לי אבל לא בדיוק רואה אותי כי ארובת העין שלה שוב נפוחה מבומבה שהנחית עליה זה המכונה - וכבר בכלל לא בטוח שלגמרי בחיבה - "ג'ון ג'ון הבריון", אני מוצא את עצמי מייחל ליום שבו הוא ידע להתבטא יותר בפיו ופחות בכוחו. אני רק מקווה שזה יקרה לפני שהוא יגיע לגיל ארבע, כי בקצב ההתפתחות הנוכחי שלו, שנינו נהיה אז בערך באותו גובה ובאותו משקל. אולי כדאי להתחיל ולשכנע את אריק זאבי לפתוח גן. תכל'ס, גם שם משחקים כל היום על מזרונים.

תקרא

בחדשים האחרונים זנחתי את ספרי הפרוזה לטובת ספרים מסוג אחר, שרובם שוכנים במרתפים נידחים בספריית האוניברסיטה, וחמור מכך - חלק מכריע מהם כתוב באנגלית. כעת, משיצאתי סוף־סוף מחשכת הספריות בחזרה לאוויר העולם, אפשר להתחיל לקרוא שוב ספרות

פה, וגם להחזיר את פינת התקראו.

רובכם, אני מניח, כבר שמעתם שבחים על ספרו החדש של חיים באר, 'אל מקום שהרוח הולך'. ובכל זאת, אני לא יכול להרשות לעצמי להתעלם מהספר המצויין הזה. באר, שלטעמי יצירתו הולכת ומשתחררת, הולכת ונפתחת עם השנים, בורא כאן אגדה חסידית מודרנית, רבת־רבידים ומלאה כל טוב.

מעשה באדמו"ר בני־ברקי שזכה לכינוי "הצנתר האלוקי" (מעין תשובה אשכנזית לרנטגנים למיניהם), חולם חלום החוזר ונשנה, ובו 'יק' הקורא לו לבוא לבקרו. האדמו"ר וחסידיו השוטה והעשיר יוצאים לדרך, ותחת מסווה מגיעים לטיבט. שם הם נעזרים בצוות מקומי - מורה דרך אירופי וחוקרת סינית צעירה, שאיתה מפתח האדמו"ר קשר אינטימי בהמשך הדרך.

באר מצליח לשלב כמעט בכל עמוד יהדות חיה ונושמת, סיפורי עיירה משוכבי נפש, אינספור ציטוטים מהמקורות ודמויות אנושיות עגולות ומלאות. הכול יחד מתלכד לכדי יצירה ספרותית חדי־פעמית וכיפית במובן הכי טוב של המילה. ■

אל מקום שהרוח הולך / חיים באר / הוצאת עם

עובד / 452'מ

לתגובות: ariel3@gmail.com

להרגיע אותנו. האמת היא שאין צורך בהרגעות האלה, כיוון שאנחנו עצמנו לא ממש לחוצים. אז נכון, במקום כרית, יונתן ישן כבר חודש על כרד המילואים של מילון אבן־שושן, אבל זה רק כי קראנו איפשהו שעד גיל שלוש בריא יותר לישון על מצע קשה מתחת לראש מאשר על מצע רך. נכון גם שכל שיעול שיוצא מפיו מתורגם על ידינו למילה חדשה (לפעמים, בשיעול רציני ממש, נשבע לכם שזה נשמע כמו "קונקורדנציה"), אבל אנחנו באמת לא בלחץ. בינינו, גם אלה התחילה לייעץ לאבשלום קור רק בגיל שנתיים. יש זמן, וכל אחד בקצב שלו.

ישנה רק בעיה אחת שבאמת מטרידה אותי באופן אישי בעקבות המצב הנוכחי. בינתיים, עד שיונתן ילמד לדבר, הוא ואלה מקיימים ביניהם, כמעט בקנאות, את החלוקה המסורתית בין גברים לנשים, זו שרציתי להאמין שעברה מהעולם. היא - מדברת, מתבטאת, חולקת את מחשבותיה וחלומותיה, עדינה ורגישה. הוא - כמעט ולא מדבר, משתמש הרבה יותר בכוחו מאשר בפיו, לא טורח להביע ולנמק את רצונותיו וטענותיו, וכל היום רק רואה כדורגל (טוב, בזה הוא לא אשם. מה לעשות ואבא שלו מתעקש לראות ליגת האלופות). איכשהו, בלי להרגיש, נכנסו הסטריאוטיפים הימניים בינתיים האלה לבית שלנו, ועוד בדלת הקדמית. יכול להיות שכל הנסיונות שלנו - ובאופן כללי של החברה שסביבנו - לקיים בפועל את השוויון המגדרי שכולנו מאמינים בו, הם